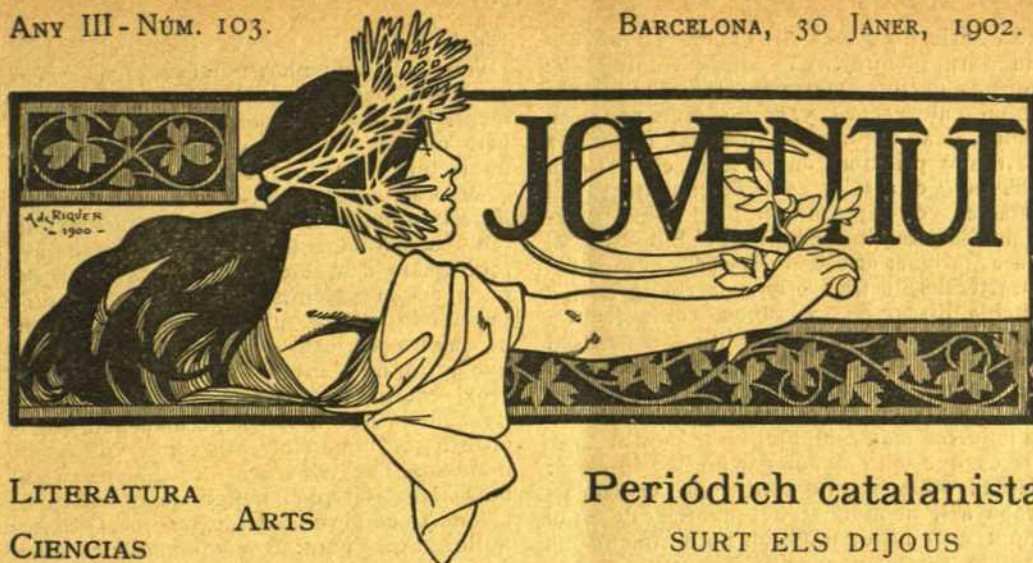

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

La Naturalesa y la Influencia: II, per Claudi Mas y Jornet. — La explosió, per Victor Catalá. — La font de la vida, per Joan Llongueras. — Francisco Pi y Margall: III, per F. Pujuló y Vallés. — Teatres, per Emili Tintorer. — Notas bibliográficas, per G. Zanné. — Notas d'art, per Joan Brull. — Revista musical, per Joaquim Pena. — Novas.

FOLLETÍ:

L'EMIGRANT, per Adrià Gual. Plech 25.

L'INSPECTOR AXEL BORG, per August Strindberg. Plech 25.

LA NATURALESA

Y LA INFLUENCIA

II

Hem vist que l'home-embrió's deu a quel·l com agé a n'ell, a la Naturalesa: si surt guapo ó lleig, blanc ó moreno, sá ó malalt, geni ó imbécil, nirviós ó linfàtic, ben constituït ó deforme, desganat ó golafre, alegre ó trist, crudel ó compassiu, atrevit ó tímide, actiu ó dropo, avar ó pròdic, cast ó llicenciós, reflexiu ó lleuger, poeta ó filòsof, músich ó matemàtic... a la Naturalesa ho deu, salva l'acció de la Influencia quan ab tals qualitats se manifesta. ¿Qui s'ha modelat ó ha demanat ésser modelat d'aquest ó d'altre modo, ni s'ha negat a *admetres* tal com s'ha trobat? La rosa ¿no ha rebut sas punxes igualment que sos aromas? El lleó ¿s'ha dat la majestat

ni las urpas? Me sembla haver llegit en Taine que «el bé y el mal son productes com el sucre y el vidriol», y aixó, com hem vist, es ben cert.

Aixís es l'home, al neix: tot Naturalesa. Quan comensa a viure, es dir, a desenrotllar sa virtualitat embrionaria, reb ja las primeras influencias, pera preparar l'adult, l'home propiament dit. De modo qu'en aquest estat de plenitut es Naturalesa-Influencia. La Influencia perfecciona, maleja, feconda, vivifica, desplega... Converteix al home-embrió en home veritable. La Influencia—ja ho he dit en altra ocasió—modifica, mes no crea; dona forma, y per lo tant no pot prescindir d'un substantiu, quin substantiu es la Naturalesa. D'aquestas dugas grans causas, tan important es l'una com l'altra, puig sense la Naturalesa la Influencia no podria manifestarse, quedant anulada, y sense la Influencia la Naturalesa no's mouria de son estat d'embrió, quedant anulada també, absolutament xorca.

L'home-embrió aixís que surt del claustre matern ja reb las primeras influencias. La llet y'ls cuydados de la mare, las manyagues y las ditas, l'ayre y la llum, els aliments y'l clima, las joguinas y las cançons, la familia y'ls amichs, els llibres y'ls periódichs, els desenganys y las malalties, en fi, tot el món extern, tot el medi ambient, la Influencia, en una paraula, va nodrintlo, enrobustintlo, modificantlo, física y psíquicament, pausadament, successivament, desordenadament. D'aquella munió d'elements que constituheixen la Influencia, els uns son

necessaris, puig sens ells l'home no arribaria a sa plenitud, y'ls altres contingents: aquests darrers determinen la individualitat en un ó altre sentit, y, si bé sempre son prou actius, quan obran en la infantesa tenen una part més principal en la formació del nou ser, puig dita edat es la de constitució del caràcter y de la personalitat del home. L'insigne Balmes tingué bon ull al biografiar al Pare Mariana: «Se sent—diu (1)—al fons del caràcter del il·lustre escriptor, certa agor que sembla lliscar en sas obras, comunicant a molts passatges un deix sentit y aspre: tal volta pugui això atribuhir-se a n'aquelles gotes d'amargor que's vessen al cor d'un noy quin plor jamay fou acallat ab las caricias de la tendresa maternal. Qui no té familia, precis es que senti en son cor un buyt pregón; desde'l moment que coneix sa existencia's troba sol, abandonat, desenganyat de tot el món: això ha de produhir naturalment una reacció. L'infortunat se replega sobre si mateix y s'endureix contra tot.»

La complexitat de la Influencia, en lo que's refereix a sos elements constitutius, es tanta quan menys, com la de la Naturalesa; y aqueixas dugas grans causas del home, mercès a llur mateixa prodigiosa complexitat elemental, combinantse y fonentse produheixen, a cada instant, un home nou, en cert modo; un home que, novament influhit, al altre instant ja no es rigurosament idéntich al anterior, y aixis sense parar; sense parar evoluciona, perque l'home no's momifica y la evolució es cambi, y'l cambi destrueix la identitat. La materia fluhent incessantment, se renova, y ab ella las qualitats totes del individu. El decrepit d'avuy no es pas el joganer infant d'un jorn; aquest reposat pare de familia no es pas idéntich al esbojarrat xitxaretlo d'altres dias; la compungida penitenta d'ara dista molt d'ésser la pecadora d'ahir; mon vell amic *fulano* no puch pas confondre'l ab mon actual enemich *fulano*; el robust xaval d'anys enrera no es aquest xacrós estragat del present; ma bella y ágil companyona d'algun dia tampoch es l'arrugada y feixuga dona qu'ara miro... Del bressol a la fossa sols hi há inmanent el substrate vital; però aquest substrate no es l'home: es el suport que la especie li deixa y que va vestintse y exteriorisantse sempre, continuament, de diferent manera: y sols aquest vestit, aquesta exteriorisació del substrate es l'home. Todas las parts del home han anat sufrint modificacions profundas: la materia ha sigut renovada molécula por molécula; la forma, externa é interna, no s'ha mantingut sempre

igual; els sentiments y'ls afectes, els sentits y l'intellecte han suferit notables crisis d'activitat y d'inanició, de lucidesa y d'embotament, d'intensitat y de capacitat, y aixis veym mudar d'aficions y gustos, de potencia intelectual ó corporal, etc.

Peró la substitució, el cambi, la *immomificació* individual, s'opera ab tanta suavitat, tan insensiblement quasi sempre, que gayrebè passa desapercebuda, y més que la experiencia la patentisa la reflexió. Als qui's resisteixin a acceptar aqueixa explicació, hi há qu'observálos hi que'l cambi constant de que parlo, no operantse simultaniament y ab igual energia en tot, deixa sempre elements ressaguers, de més llarga permanencia que'ls altres, que donan al individu, en tots els moments, l'apariencia y la conciencia (falsa) de la identitat ab si mateix que no se li pot reconeixe en absolut. Un exemple'ns aclarirá millor aquest punt: en una ampolla hi tenim certa cantitat d'aygua é hi tirém un raig de vi; ¿la mescla d'ara será un liquit idéntich al que primer teniam? Y si després successivament hi aném tirant una porció de sucre, de sosa, d'alcohol, etc., y l'alterém, d'altra banda, sotmetentlo a diverses temperatures, ¿en quin cas tindrem la mescla d'altre cas? Aixó mateix passa ab l'home, a cada acció de la Influencia. En un poble, en una hora, en un dia, fins en un any, será insensible la continua perdua d'identitat: però ¿y del un sigle al altre? Diu ab molta rahó Delbœuf (1): «S'ha dividit la dificultat en un nombre infinit de dificultats infinitament petites, dihentse que com més petites sian se las vencerá més fàcilment... Pura il·lusió! En quant una unitat substancial pert un atom de sa substancia, no es ja materialment idéntica a si mateixa». ¿Y com no s'ha de perdre aixis la identitat, si Leibnitz fins la nega entre dos átomos anch qu'en tot sian perfectament iguals, pel sol fet d'ocupar distint espay?

L'acció de la Influencia es importantíssima. Dos trossos de sal exactes en classe, forma, volúm y pes, col·loqueulos, l'un dintre d'una estufa seca, l'altre demunt de terra humida, exposat a la serena de la nit: tingueulos aixis, respectivament, durant el mateix temps, y diguéu després quinas semblansas podréu notar entre abdós. Lo propi succehiria ab dos homes qu'en embrió fossin idéntichs, sotmesos a distintas influencias, y en consequencia lo mateix li succehiria a un mateix home a distintas influencias sotmés. Marconi, vivint dugas centurias enrera, no hauria pas inventat el telégraf sense fils, ni Dumont hauria descobert la navegació aérea; Sant Pau, vivint en nostres dias, potser fora un

(1) Balmes: *El P. Mariana* (Biografia que precedeix la edició de 1880 de *Del Rey y de la Institución Real*).

(1) Delbœuf: *La Materia bruta y la Materia viva.*—Cap. IV-L.

LA EXPLOSIÓ

Tolstoy, y'l gran Pi y Margall, al sigle xvi ó al xvii, tal volta hauria sigut un Mariana. Y es que cada hu recull la Influencia del medi en que's desenrotlla, y's forma en armonia ab las ansias, els avensos, els problemas, las preocupacions y tot, absolutament tot lo que'l cerca y troba en ell *simpatia*. Aquesta simpatia, aquesta disposició, aquesta primera materia que li proporciona la Naturalesa, á la Influencia li es indispensable, perque, segons ja hem dit, la Influencia sols modifica, però no crea. Per molt que trevalléu, d'una fusta d'alba no'n faréu un tros de noguera, ni convertiréu un plom en topaci, ni d'un esmerlit contrafet n'obtindréu un brau atleta, ni d'un idiota'n treuréu un geni, com no realisaréu cap impossible fisich. Newton no fou pas qui primer observá que la fruyta madura's desprén del arbre, y, no obstant, avans qu'ell ningu prenguéu peu d'aqueixa observació pera formular las lleys de la gravitació. A Nerón cap influencia l'hauria transformat en un Jesús. Sant Francisco d'Asís may hauria sigut un Napoleó. Jaume'l Conqueridor ab tot son catolicisme no pogué ésser cast. Un eunuch no se sent mascle ni en ple harém. En mitj de sagnants batallas, lo mateix s'hi revelan valents temeraris que poruchs que moren de cobardia. La regor d'una mateixa cátedra igual fa florir sabis que posa de manifest als tontos. D'allá hont no n'hi há no'n pot rajar: *de nihil nihil agitur*.

Tan fundament modifica la Influencia, á voltas, que de dos bessons idéntichs al neix podria fersen dos homes ben diversos. Suposéu qu'abdós estessin dotats de valentia, y que al un l'abandonéu á una colla de bandolers, mentres que l'altre's forma entre mosos de la esquadra. L'un sortirà saltejador intrépit; l'altre brau perseguidor de malfactors; y si algún dels dos, ó cap, deixa d'arribar al terme que dihém, se deuré á que las circunstancias determinants no haurán vingut á temps; motiu pel qual ni tots els talents, ni tots els genis, ni tots els perversos se manifestan francament tals, puig la Naturalesa no's mostra tal com es sinó en un medi adequat, com el petroli no's revela inflamable mentres no's pot arrapar á un combustible. Per xó Schopenhauer ha pogut dir (1) que «ab un igual grau de malicia un home pot morir al patibul y un altre tranquilament al si de la familia». La ocasió fa'l lladre, y aquesta ocasió, qu'es la Influencia, es la mida de la resistencia de la Naturalesa. Un matxo podrà dur cinquanta quintás de pes, y á cinquanta y una lliura doblegarse; una dona pot ésser honrada per una pesseta, cinch, cent, mil, y vendre son cos per un preu alsat que la esclavitzí per sempre.

CLAUDI MAS Y JORNET.

—Tórnahi, Peret, tórnahi, y digali qu'alló va ser una foguerada, un cop de geni, y que n'estás arrepentit. De segur que't tornarà á rebre don Eladi, perque té bon cor. Recórdat que al passarte per sobre aquella tartaneta, anant al taller, te va fer portar al seu mateix llit y may va faltarte caldo de gallina ni bona assistencia. Recórdat que tu, ab llàgrimas als ulls, li vas dir que may més t'olvidarias de lo qu'havia fet per' tu. Si ell, enquimerat, va dirte una mala expressió, bé prou que vas tornarthi; donchs estéu en paus, y ara't toca á tu rebaixarte... Si jo tingüés gosar, ja tot fora arreglat.

—Maliatsiga! No hi há perill que callis!... Com si un no estés prou amohinat! Ja vaig dirtho la setmana passada: no hi vull tornar alli com qui demana caritat. Ell me va despatxar, y no li vull veure la cara fins qu'ell mateix me vinga á cercar. Més hi ha perdut ell que jo, Deu m'ajudi! El taller li queda com desamparat, puig no trobará ningu més que li vigili tan bé la feyna... Ja li doldrá la fetal!...

—Si, però ell sab hont té la bossa y tu no pots viure sense trevallar; ja'n treurém forsa de qu'ell tinga de plegar si nosaltres ens morim de fam. De prou bé qu'anavam ara no'ns queda un clau; no som pas potentats pera passar una setmana y altra sense veure'l color de cinch cèntims. Mira: tot lo que tenia arreconat, ha fugit; la Margarida no vol fer més fermansa perque diu qu'encara que tornis á trevallar, may més acabarem de pagarli lo que li devém... A las altrás casas ja sabs que no fian, sobre tot vegent ab las *dipolecas* que'n podém respondre de la bestreta... Avuy, per un voler de Deu he pogut fer dinar, però demá, si no's gira la fortuna, haurém d'asseure las barras á taula... Si trobessis una colocació qualsevol, anch que no fos gayre bon jornal... D'uns dias ne venen uns altres, però'l cas es menjar...

—No'm despacientis ni m'enverinis més, Quimeta; mira que ja estich en el punt de dalt, y un home no es pas de cuyro ni de terra d'escudellas. Com si no l'hagués buscada per tot arreu, la colocació, Deu m'ajudi! Però tu, burxa que burxa, com si no ho sabessis que tot está ple y que no's troba un jornal ni per remey... Un no pot fer res que la dignitat y l'honor de la persona ho comporti. Ni per escombriayre m'han volgut, y aixó que hi vaig posar al mosso d'un regidor per empenyo... No hi há que un vulga ser home de bé, y presentar sempre la cara ab tota legalitat, y trevallar de cap á cap del dia. *Amigu*, paciencia! Si no trobas quefer, reposa, y á l'hora d'esmorzar vesten á passejar per la Rambla, y á l'hora de dinar clávan un cop de puny als morros, y á l'hora de sopar vesten al llit á fer el bot... Y després no tin-

(1) Schopenhauer: *La Vida, l'Amor y la Mort*.—II.

guèu mals pensaments, ira de Deu! Cada dia veig que t'és més rahó en Palmella; y no'm digas que't fa fàstich y qu'es un ingrinyador y un gandul aqueix minyó. Lo qu'es més espavilat que tots nosaltres y que no's deixarà pas xuclar la sanch pe'ls burgesos, pe'ls enemichs dels pobres trevalladors, de las bestias de càrrega. Ah! Quan jo penso que hi há gent que tenen palaus y malbaratan milions sense torce la esquena ni sobre la enclusa, ni sobre'l teler, mentres pe'l carrer tranzitan famolers a dotzenas sense tenir hònt jaure, com si no fossin de carn y ossos mateix que'ls richs!... Si, Quimeta, si: digas lo que vulgas, en Palmella t'és rahó; viuhem de la nostra sanch... Ah, si nosaltres siguessim homes, si fèssim com ells, si'ns revenjéssim de tots els explotadors! Ara xalaríam, Quimeta, ab lo que nosaltres mateixos hem guanyat, y no hauríam de demanar una caixalada de pa per' mor de Deu... Però un dia ó altre arribarà la nostra, y llavors... fora contemplacions! Mal per mal, y que callin: que las paguin juntas!... Lo qu'es jo ja m'encarregaré del assassino del meu amo...

—Jesús, Maria y Joseph! Calla, calla, Peret, que'm dona angunia sentirte... Y quinas cosas fa dir la miseria, Senyor! Deu t'en guart, fill, que fossis com aquell perdulari que tant t'agrada, perque ja t'hauria aborret... Y no segueixis els seus consells, perque ja ho veuràs ahont anirà a parar... Si no trevalla ¿sabs per qu'es? Perque aconsellant á quatre caps calents que no saben lo que's pescan, els hi fa esquitjar els quartos y pot viure esquena dret. Nosaltres no n'hem pas de fer cas d'ell: ja sabem que no som pas princeps y qu'hem de guanyarnos las caixaladas: y ditzós qui pot! Perque, fill meu, aixó que devengades contéu de que no hi haurà aviat ni richs ni pobres y tots serém iguals y no's coneixerà la miseria, ja t'ho dich: jo no ho veig pas prou clar, y creume: deixho anar, que per aqueix cami no hi podréu pas corre gayre... Aixís com hem trobat el món l'haurém de deixar... y'l qu'hem de mirar nosaltres es fer las paus ab l'amo, y que't torni á donar feyna; lo qu'es estat es estat y no'ns en recordem més. Ja veuràs com aixís que't tornis á trobar ab alguna cosa á la butxaca se t'en van aquestas caborias, y veuràs clar que no hi há millor vida que la nostra, quan se pot cumplir la obligació...

—Veuràs, no'n parlém més, que se'm regira tota la naturalesa y'm venen intencions dolentas. Lo que't torno á dir es qu'encara que'm fassin pessas menudas no aniré á rebaixarme ab don Eladi ¿ho tens entés? Y ara, feste'l pensament que vulgas. Però lo que't dich que si nosaltres ens hem de candir y dissecar, á n'ell no li farán pas profit las meas suadas... Y fora réplicas, que per alguna cosa soch l'amo de casa!...

—Cóm t'has tornat, Peret! De tot aixó'n té

la culpa l'anarquia y tots aquells disbarats qu'os vomita á la orella'l perdut d'en Palmella!...

Y la pobra muller, ferida per la duresa d'accent del obrer, rompé á plorar, acotant el cap sobre la taula. Y ell, sentint que s'enternia ab tot y voler fer el ferreny, s'aixecá de la cadira ab una revolada y sorti de casa cridant:

—¿Si, eh? Donchs ara me'n vaig á véurel. Bona nit!

—Peret, Peret!—cridá la Quimeta ab un gran sanglot; però la clau tombá, y'ls passos, pressers, se perderen escala avall.

La dona passá més d'un'hora plorant y desesperantse, ben entristida per aquella miseria aclaparadora, de la que no podian sortir per la tossuderia del seu home, d'aquell home que mitj any enrera tenia'l millor geni del món, prudent, trevallador, alegre, y que d'ensá que s'havia aplegat ab aquella colla de tabals y remolers, com en Palmella, que no feyan més que predicar cosas destornilladas, s'havia tornat rondinayre, esquerp, verinós, ple de rancunias y recels, queixantse sempre dels amos, trobant raquitich el jornal y calificant el treball de miserable explotació.

Temps enrera, essent fadri major y casi bé encarregat d'un taller de moblista, havia fet embalar ab tan poch compte una pessa d'encàrrech, que tots els cayres se van pelar y quedá desllubida. El principal, adonantsen, li va fer, amohinat, alguna advertencia; li replicá en Peret ab aspresa, dihentli que si no li agradava s'ho arreglés ell; l'amo li respongué que per alguna cosa'l pagava, y que recordés el lloch que ocupava pera no donar mals exemples; que ja comensava á cansarse del geni qu'anava posant. Furiós, en Peret, cridá que per res havia de menesterli's diners, puig qui donava la sanch no havia de mirar tendencias... Resultat, que l'amo, fora de si, va ferli'l compte desseguida... D'aquell dia ensá, com per un mal fat, no havia pogut trobar feyna, y'l geni aná agrejantseli á mida que creixia la necessitat; y las ideas torbadoras, arreplegadas en aquell cul de cafeti hont feyan cap alguns obrers desvagats y quatre ganduls que'ls explotavan, comensaren á arrelarse en son cervell, y al ombrejarli'l pensament y'l cor, li tornaren desagradable tot lo qu'avans més goig y alegria li donava. Son amo estat, que no era rencorós y havia tingut afecte á son fadri, l'hauria perdonat si ell hagués fet passos pera lograrho: ho sabia pe'ls antichs companys, ho sabia també la Quimeta y l'instava sempre perque's junyís. Però devant d'aquells altres amichs del cafeti havia dit que no podia sufrir á don Eladi y que may més li miraria la cara, y volia sostenirho, malgrat els impulsos de son cor, que li deyan que aquell era un home de bé, que si tenia un benestar se'l havia guanyat sols ab son enginy y son esforç

en la lluyta per la vida, y, per tant, el tenia ben merescut. Per això, quan mossegava ab rabia'l mos de pa que no li matava la gana, sentia que no tenia rahó y qu'era injust mantenir aquella actitud agressiva; però tornava á ficarse en el café y á sentir aquella gent esparverada que predicava l'odi y la destrucció irreflexiva, y novament se sentia verinós y's deixava governar el pensament y'l cor.

Quan ell fou fora de casa, la Quimeta, ab el cap sobre la taula, plorá estona y estona, fins á sentirse alleugerida d'aquella pena que li omplia'l cor, però després se digué á si mateixa qu'era hora d'acabar el patir y de pendre un bon determini.

—Demà á la tarda li donaré una excusa y aniré á veure què...—

Y més tranquil·la per la resolució feta y per un'ombra de dolça esperança que la invadia, se'n aná al llit.

En Peret torná á las dugas picadas; la seva dona, cansada de regirarse pe'l llit d'angustiosa per la tardansa d'ell, s'havia condormit tot just y la entrada cautelosa del marit no la desvetllá del tot. Com en somnis senti remenar poch á poch, molt poch á poch, per l'arcoba, y després petar una cerilla. A la claror pampallugant de la flameta, entrevegué á n'en Peret, encés de cara, tombat sobre'l llit, parant la orella, sotjant si ella dormia; y ella estigué ben quieta, quieta, mirant quina'n faria ell: y ell, petjant ab compte, de puntetas, s'arrimá á la taula y encengué'l caputxi de llautó; després se llevá la brusa, y, sotjant sempre, s'va treure de las butxacas de l'armilla y de las calsas, uns paquetets que posá sobre la taula; torná á mirarla á n'ella, á la Quimeta, com indecis, y després d'estar en pensa un minut, va agafar una cadira y l'arribá sota'l penja-robas de fusta, y enfilantshi abastá la capsa de cartró que hi havia sobre la lleixeta; aquella capsa hont ella guardava las botinas bonas, el mocador de pel de cabra y alguna menudencia delicada. Quan va tenir la capsa sobre una cadira, la destapá: ella casi no'l veyá, porque'l tampanell de l'arcoba li privava, però li va semblar que remenava las cosas á grapadas, sense miraments, y li entrá á n'ella una gran malicia ab intents de renyarlo; però sentia com si tingués el cos de plom y'l cap tan pesat, que no's veyá ab cor d'aixecarlo del coixi; y, á més, un gran defalliment, un desmay de todas las potencias li havia fos la veu... Per instint de tiferia volia estar desperta, però se li clohian els parpys y anava perdent suaument la noció d'ella mateixa. Ja estava enterament adormida quan en Peret se ficá al llit. Ab el cruiximent de las molas se despertá sobtadament, etzarada, llemsant un crit.

—¿Què tens?—va fer ell, malhumorat.—Soch jo, dona.

—Ay! M'has donat un esglay!... ¿D'hont vens?...

—¿D'hont vols que vingui? De voltar... ab quatre companys... Vaja, dorm, dorm.—

Y's rebaté sobre'l coixi després d'apagar la llum.

Mes ella, altre cop deixondida, no podia tornar á pendre'l son y s'estava quietona, sentint á son marit bellugantse sempre, dient mots confosos entre dents, bufant y desabrigantse com si s'ofegues; dormint d'un son agitat y ple de surs, com son de febre.

Quan el rellotje picá sis horas en la saleta vehina, la Quimeta no va tenir paciència d'estarse més al llit y's llevá ben poch á poquet, mes al rentarse la cara doná un cop de colze al tampanell y'l soroll despertá á n'en Peret, que feu un bot, asseyentse sobre'l llit, mirantla ab ulls badats, badats, que no hi veyan encara. Comprenent qu'estava llevada per arreu, se tirá ell també de peus á terra.

—Y ara, ¿per què t'aixecas? Tot just son sis horas, home. Ala, dorm, qu'has vingut tart y després estaries mandrós tot el sant dia.

—Bah! Al *menos* faré gana...—va dir ell ab ironia, tot vestintse; y no volgué escoltar més rahons.

Contra lo qu'esperava la Quimeta, no sorti á donar un tom per la Rambla com tenia per costum d'ensá qu'estava desvagat. Ella escal·fá un tupinet de café molt fluix, y se'l partiren.

—Caray! D'aixó no n'hi há per'alimentar ni á una agulla de cusir...—ronyicá ell aixecant el got y mirantlo contra claror.

—Què hi farém, fill! No tenim res més per avuy...

—Mala negada fassin tots els burgesos!—esclatá en Peret ab rencor concentrat.

—Vaja, no comensis de bon mati á dir bestiesas, ximplet. Tingas una mica de paciència que tot s'arreglará, ajudant Deu...

—D'aixó'm refio —mormolá entre dents, com pera ell tot sol. Y ja no badá més boca en tot el mati.

La Quimeta, tot fent el llit, recordá lo que havia vist el vespre avans, sense poder escatir á ciencia certa si havia sigut somni ó realitat.—Aviat ho sabré—va dirse, pensant que no havia de fer més que guaytar el calaixó de la tauleta y la capsa de cartró.

Aixis que tingué'l quarto endressat, aná á pentinar-se, y al treure las pintas del calaix, quedá desanimada: no hi havia cap d'aquells paquetets. Se va fer el monyo ab una esgarrapada, morta de desitj d'examinar el penja-robas. Mes en Peret la seguia per tot arreu, com un gatet, cusit á sas faldillas, visiblement alarmat. Ella ho notá desseguida y comensá á malfiar-se.

—Ah!—pensá—prou aquest ne porta alguna entre cella y cella. Deu fassi que no me li tornin á revifar els vicis de quan era fadrí, y

totas aquelles capsetas ó embolichs no'm sigan presents per alguna bolera del flamench!... Pobre d'ell si fos, perque... Si un home desvagat no discorre més que dolent-rials!...—

Y'l mirá tota sospitosa, desconfiada, ab una punxeta de gelos fiblantli l'ànima. Però desseguida atinà en que lo dels presents era un gran disbarat. Pobret! quan no tenia un centim pera fer cantar á un cego... Aquesta idea la posà contenta, profundament conten- ta. Per aquella banda no hi havia que tenir por. Però tornà á mirarlo á n'ell, y senti una nova punyida al cor. Decididament, á n'aquell home n'hi passava alguna; tenia un ayre dife- rent dels altres dias; una certa cosa que'l de- nunciava. ¿Hauria jugat, potser, y aquells paquets serian las ganancias, que no volia deixarli coneixe? Quina malícia que no se'n anés ni un minut! Però ja rumiaria una escusa pera mirar la caps: allà hi devia tenir l'embull.

La Quimeta, tota neguitosa y agitada, baixà á la botiga del costat á que li fiessin una lliura d'arròs y quatre fils de bacallà pe'l dinar, y tornant á dalt trobà á n'en Pe- ret ab un tupinet de ferro á la mà, sortint de la cuyna.

—¿Qué'n vols fer d'això?—va preguntarli.

—¿Jo?... res... Anava... anava á regar el julivert del test—va respondre contrariat.

Però ella havia vist qu'en el tupinet no hi havia una gota d'aygua.

Rabiosa, y per veure si l'atrapava en al- guna cosa, baixà una ó dugas vegadas més, tornant á muntar desseguida, mes sempre'l trobà llegint tranquilament uns diaris so- cialistes rebregats que tenia per allà.

Després de dinar, dissimulant son neguit, va preguntarli:

—Escolta, tu, ¿que no vols sortir gens?...—

—No...—feu distret.

—¿Per qué? ¿Que no't trobas bé, ó qué't passa?

—Sí, dona, si que'm trobo bé; però ahir vaig retirar taft y no tinch ganas de corre; vethoaquí... Després—afegi ab veu sorda— que també'm convé rumiar: es hora de fer alguna cosa...—

Ella's tranquilisà una mica; potser si que aquell etzarament no era altra cosa que mals- decap de necessitat.

Allà á las tres va dirli que si no l'havia de menester se'n aniria á Gracia á veure á la seva tia, y que si sortís deixés la clau al sa- bater del costat.

Ell semblá que respirava de gust; mes aixis que la vegé arrimar-se al penja-robas, pe- gá un bot, cridant:

—¿Qué vols fer?

—Ay, ay! Abastar el mocador de pel de cabra, home...—

—Però ¿que no'l veus aquí, sobre'ls pan- talons?...—

En efecte: l' mocador era allà, y ab tot, la Quimeta tenia la certesa de que dos dias enrera l'havia ella mateixa endressat, ben plegadet, dins de la caps.

Alashoras ho vegé clar qu'en Peret li ama- gava alguna cosa, y'l cor se li serrà com si li estrenyessin dins d'un nus de corda. De bona gana s'hauria quedat á casa, però ja era tart pera dirho sens inspirar sospitas. Si ell entenia que's malfiava, amagaria més l'embull y no convenia.

—Ahl—se digué de pensament, tota amo- hinada.—Ja pots fer, ja, que un'hora ó altra t'aixarparé y't descobriré'l marro, mal ho- me!—

Y's prometé tornar á casa aixis que li fos possible y no deixar-lo en sol ni en ombra. En sa rabineria, anava ja á sortir sense donar las bonas tardas, quan ell l'atrapá vora la porta, y agafantla per la cintura, li digué mitj rialler, mirantli'ls ulls:

—Qu'aixuta, minyona!... ¿Ni un me'n vols fer, per despido?...—

Ella'l guaytà, alegrament sorpresa, y'ls dos caps, atrets pe'l mateix impuls, s'acosta- ren y sonà un bes fort, ple, sencer: un bes de casats joves qu'encara s'estiman.

—Ah, poca penal...—feu ella amenassant- lo ab la mà.

—Tu pla, que si no't vinch á fer el rendivú ni'm deyas adéu...—

Y li feu quatre pessigolletas, somrihent. Ella se retorcia enriallada.

—Estigas, tonto, més que tonto!...

—Vaja, cómica; qualsevol diria que't sab greu!...—

Ella's plantà en sech, y una mica salamera, veyentseli'ls grans desitjos de jugar en els ulls, li preguntá:

—Noy ¿vols que'm quedi?...—

Ell se posà seriós de cop, y la deixá.

—No, filla, no: será un altre dia... ves á passeig avuy.—

Li donà la pobra dona una mirada de viu ressentiment, y la punyida li arribà al fons del cor.

—Fins al vespre—feu, sentint que li mun- tava un ruixat de llàgrimas que li posaren els ulls encesos: y baixà la escala corrent, sense girar el cap.

A una dotzena de passos trobà á n'en Pal- mella, ab una mà á cada butxaca, caminant tot xano-xano. Ell li donà las bonas tardas y ella ni va tornarlashi.

Tan enrabiada estava ab el seu home, que senti que d'estona no podria enrahonar ab ningú, y pera fer temps y esbargir la malícia, voltá alguns carrers nirviosa y adalerada.

A cosa de las cinch, en Peret y en Palme- lla baixavan la escala de casa'l primer. A la porta s'aturaren, y en Palmella, tustantli la esquena, li va dir:

—Vaja, adeu, y tingas compte. Ja'ns veurém aquesta nit ¿eh? Que baixis una estona.

—Está clar. Adeu—.

Y se separaren. El mandria prengué carrer amunt, y l'altre aná á deixar la clau á casa'l sabater: després tirá carrer avall, avall, ab pas precipitant y apretant el colze dret sobre la brusa. Anava preocupat, sens adonarse de res ni de ningú; una vegada aixecá'ls ulls y vegé la casa de son amo estat á poch's passos. Se pará en sech, sorpres, y's fregá'ls ulls ab els nusos dels dits. Després, talmént com si fes memoria d'alguna cosa oblidada, mirá en tots indrets ab atenció y estremintse, torná á acotar el colze contra las costellas. Vegé venir un tranvia y s'ajupi, fent que's cordava las espardenyas. El tranvia passá, y en Peret treya ja de son cau un bulto que duya amagat sota la brusa, quan unas veus acaloradas li van gelar las sanchs. Eran dos jovenots que disputavan manejan molt els bastons, y que passaren sens adonarse d'ell. Alashoras, trémol, etzarat, s'arrimá á l'altra renglera de casas, un tros avall del taller de don Eladi, y's posá á caminar arrán de paret y mirant esparveradament cap á una banda y altra. Com era lloch poch tranzitat, ab prou seyna passava una qu'altra persona ataleuada que no's destorbava á mirar res. Arribá al devant de las reixas verdas del obrador, y abaixá vivament el cap, esferehit de que'l pogués veure algú de sos companys estats; al peu de la porta s'aturá. Sentia com si regalims d'aygua freda li corressin al llarch de la espinada, y las camas li tremolavan com á un vellet. Durant un moment quedá com esma-perdut; després rápit, devategant, s'ajupi y posá en el galze de la porta aquell bulto qu'havia dut sota la brusa, embolicat en un mocador

de butxaca lligat dels quatre bechs, y fent sortir una queta de cordó groixut pe'l mitj de las arrugas. Si en aquell punt l'hagués vist son antich principal, no l'hauria conegut: groch com un difunt, petant de dents y ab els pels de cellas y bigoti drets com els d'un raspall.

Tot arrupit, encengué un misto, però com tremolava, va apagá'seli; n'encengué un altre y lo mateix; per fi, ab el tercer, lográ calar foch á la queta del cordó. Durant un moment, tingué coratje pera mirar com s'encenia, però després, inconscientment, perduda la rahó, s'aixecá y's posá á corre com un endimoniat, sense reparar si algú'l podia veure. Quan va ser un tros lluny se pará en sech y s'arrimá á una porteta, creyent que li venia un trevall; els polsos li martellejavan furiosament y las camas se li torcian. Vacilá un moment, y després, á pesar seu, pres d'una por horrible, mirá cap amunt. Alashoras passá quelcóm tan espantós, qu'en Peret senti una sensació horripilant, com si una eyna de mil cayres li separés alhora la carn de tots els ossos de son cos.

Allá, en el portal de casa don Eladi hi havia aturada una dona, la Quimeta, tranquila, riallera, despedintse d'algú que no's veyá... Fou cosa de no res.

Esclatá una detonació aixordadora que atroná l'espai, seguida de remors de terra-trémol y petament de vidres: un núvol negre ho tapá tot, y caygué sobre l'empedrat sospmogut una pluja d'estellas, calobre, ferros retorçits y... engrunas del cos de la Quimeta.

Al baixar de las casas els vehins esparverats, empassegaren ab un home estenellat sobre l'acera: era en Peret, el dinamiter.

VÍCTOR CATALÀ.

LA FONT DE LA VIDA

Tos ulls son la font,
la font de la vida;
hi trobo l'amor
é hi vinch cada día.

Si estich fadigat
ell me desfadiga,
si al cor tinch tristor
m'hi posa alegría.

De mos ulls en plor
fa rosas floridas,
dels planys de ma veu
dolsas melodias.

M'ensanya cançons,
cançons y follías;
cançons al aymat
cançons á l'aymia.

Si fos rossinyol,
cóm las cantaria
ab las veus del cel
qu'en tos ulls refilant

Bevent ton esguart,
cóm las apendria,
si'l mestre es l'Amor
y la font la Vida!...

Si no soch aucell
per ferlas reviere,
soch flor sedejan
per'assaborirlas.

De tos ulls d'amor
la canella humida
deixa sadollar
ma boca sedívola.

Déixamhi acostar
si no'm moriria!
No'm matis de set,
matam á caricias!

Mes ay, qu'eixa font
ma febre no mimva!..
Com més aygua bech
més aygua beuria!...

JOAN LLONGUERAS

FRANCISCO PI Y MARGALL

Estudi del medi ambient en que's mogué: Espanya; Catalunya. — Sas obras: *Las Nacionalidades*; *Estudios sobre la Edad Media*; *Reacción y Revolución*; *Las luchas en nuestros días*; *Historia de la pintura*; etc. Consideracions sobre cada una d'ellas. — Sa personalitat. — Pi y Margall y'l poble. — Conclusió.

III

SAS OBRAS: («ESTUDIOS SOBRE LA EDAD MEDIA»)

ODEN veures els *Estudios sobre la Edad Media* en el capítol tercer de la *Historia de la Pintura*, obra qu'estudiarem més endavant baix el punt de vista de la relació que guardan sas ensenyansas ab la situació actual

del Estat espanyol en materias artísticas. En Pi y Margall, al examinar el medi ambient en que's mogueren els artistes qu'estudia, examina ensemps la Edat Mitja, y ab una profunditat tal, ab una tal unitat en la manifestació de sa idea, que'l capítol per si sol, deslligat de tota deducció y consideració artísticas, constituïx una obra rodona y sencera, y com á tal ha sigut editat posteriorment al any 1851, —época en que vegé la llum la *Historia de la Pintura*— y com á tal el ressenyarem nosaltres atenentnos solzament al punt de vista filosófic en que's col·loca l'autor.

Si en *Las Nacionalidades* hem vist com en Pi y Margall desplega tot el seu geni polítich y sociològich, en sos estudis sobre la Edat Mitja li hem de veure fer gala de sas dots d'historiador crítich, pensador profund y devot de la rahó individual. Historiador crítich al presentarnos els fets y analisarlos, pensador profund al deduhirne las conclusions de las observacions, y devot de la rahó individual en cada una de sas paraulas, en cada un de sos paragrafs, en la justificació que dona al final de sa obra al dir que l'escriptor, lluny de tenir cap consideració, no deu guardar altra obediencia que la que diu relació ab sa conciencia propia, al dir que avans deu trencar sa ploma que cometre'l

delicte d'escriure ni un sol mot en contra de sas conviccions, qualitat que constituïx el darrer grau del enviliment y de la degradació.

Sos estudis sobre la Edat Mitja son la pintura més hermosa que d'una época s'hagi fet. Pintada sobriament, per tacas, la justesa de colors y tonalitats es tanta, que devant dels ulls sorgeix aquella etapa de la Humanitat ab totas sas lluytas y romanticismes, sos idealismes exaltats y sas realitats grolleras, son amor y sos crims, son caràcter sencer, en una paraula. Desconfiant de las pinturas extremadas qu'en pro ó en contra d'aytal época s'hagin fet, ell més aviat la té per época antinòmica de doble cara, ab sa part positiva y sa part negativa, sa tesis y sa antítesis. En concisos paragrafs ens descriu els tres poders lluytadors: monàrquich, aristócrata y demócrata, que's disputan el predomini. Una sola y ferma pinzellada li serveix pera donar realitat al cavaller, barbre d'esperit y de sanguinari instint, que té per pau la lluyta y per idea de vida la exposició brutal y temeraria de sa persona, y que, antinòmic com sa época, té per idols á Deu y sa Dama, dugas abstraccions, si la primera eterna, no gayre més real la segona, á qui sols pot besar tot espolsantse de la pols d'un combat y preparantse á entrar en un altre. Quatre paraulas li son suficients pera presentar als nostres ulls la dona de l'epoca, també com aquesta y com son cavaller antinòmic; tota ella amor ideal per son galán, al qui espera en son palau pera ésser estreta en sos brassos encara bruts y regalant la sanch de sos contraris; tota ella misticisme; tota ella odís y gelos; tota ella dolça, tranquila y alhora venjativa, ímpia y cregullosa. Un paragraf li es suficient pera donar relleu als vicis que corsecan la Edat Mitja, ab sos bordells organitzats místicament baix las regles y'ls noms dels monastirs, ab la bestialitat embrutidora apoderantse de la Humanitat, ab els exércits de prostitutas que no sols degeneran á las ciutats, sinó que segueixen, per la lley d'antinomia que presideix la Edat, als sagrats estols que van á la conquesta de Terra Santa.

La concisió y la fermesa son en aquesta, com en totas sas obras, las ayguas tranquilas de son pensament, que'ns deixan veure ab claretat el fons de sas ideas; la observació perfecta dels fets, sa qualitat predominant.

Al calificar d'antinòmica la Edat Mitja en resultancia de l'antinomia qu'entranyan cada una de las masses y cada un dels individus qu'en ella hi viuen, ha trobat la justesa d'entonació d'aquell quadro de la vida de la Humanitat, y l'harmonia de totas sas parts. Ab sas descripcions curtes y precisas, hi há moments que sentim arribar fins á nosaltres las tebias harmonias dels idilis castellans; hi há moments que sentim entorn

nostre'l brugit de la ferramenta que com á closca impenetrable cubria aquells exercits; hi há moments en que l'horror y la indignació s'apoderan de nosaltres devant dels actes d'inhumanitat comesos per monstres-reys y sacerdots que, tot y tenint en els llabis el nom del Deu Amor, esgrimian ab sos braços els ferros matadors. Tal es la forsa de sas oracions, qu'entre llurs linias s'hi veuen moure y s'hi senten viure'ls vicis, las passions, las costums, las creencias, els homes, els exercits y'ls estaments. Y al descriure sa ploma las malediccions que pesavan sobre l'empestat, fa la condempnació de l'època ab la senzillesa d'un deu qu'aniquilés ab sa sentència.

Mes sa critica profunda y sas dots de filosof las desplega més intensament al estudiar las forsas qu'obraren sobre la Edat, lluytant, topant las unas ab las altras, influhint y accionant en ellas, combinantse á la fi y harmonisantse; forsas que no naixen en l'època, sinó que venen d'avans, perque la Edat Mitja, com totas las etapas recorregudas per la Humanitat, pera en Pi y Margall no té'ls seus limits completament separats de las altras edats, sinó qu'es seguiment d'ellas, perque en Historia, com en tot, *natura non fecit saltus*.

En l'estudi d'aquestas forsas se'ns presenta com á pensador profund de conviccions propias y espontanias. Aquellas tres forsas: el Cristianisme, la Filosofia y la Civilisació antiga, antinómicas totas, son las que donan el caràcter á la Edat Mitja. Jesús-Crist, de la tribu dels essenis, al predicar la manera d'ésser de son poble, dona al món els dos principis contradictoris de la unitat y del dualisme, dels que, deturat en sa marxa y destruhit el primer, sols ne queda'l según pera perpetuar en la societat la desigualtat, la injusticia, el dolor, l'acatament de tots els mals y de tots els absolutismes que serán considerats com el medi més expeditiu de ferosos conquerir, si ho suportém sense protesta, el regnat de lo ultramundá al allunyarnos, per la mort, de la terra. La Filosofia, analisada per en Pi y Margall, que francament se'ns declara panteista, creyent en el Deu-Món, al que s'hi torna á gaudir dels progressos que s'hagin inculcat á la Humanitat, se'ns presenta en un principi com á forma y origen del Cristianisme, com á seguidora y esclava d'ell després que la Iglesia ha assestat son trono sobre la terra. Y la Civilisació antiga sorgeix clarament de son pensament com la veritable influhidora del caràcter antinómich de las agrupacions de l'època qu'estudia, com la que modifica profundament las institucions, sens assolir, no obstant, l'impediment d'avens de la Humanitat vers els camins del egoisme y de l'anarquia.

En l'estudi d'aquestas tres forsas, com en el llibre tot, sa erudició, son criteri, fundat

sempre en els dictats de la rahó, l'entussiasme que la veritat comunica al fons de sas ideas, el calor que tancañ sas frases totas en l'estret motllo de la concisió, que fa que un autor digui d'en Pi y Margall qu'es un volcá cubert de neu, l'análisis profund dels fets qu'observa y l'esperit minuciós de contemplació que constituheix la característica dels grans homes qu'elaboran sas síntesis en la especulació dels análisis y donan al món las ideas generals qu'engrandeixen l'esperit, totas aqueixas qualitats, juntas al fons de bondat que presideix sa critica, si justa fins als darrers limits al estudiar dolsament el gran factor de las desgracias socials actuals encara, no menys incommovible com ho fora la d'un Deu tot amor que no s'inmuta, tot contribuheix á una atracció conscient que opera sobre'l lector, el que lentament se deixa conduhir en alas de la rahó y de la veritat á las conclusions qu'ell ha trobat anteriorment.

Tal es la seva obra *Estudios sobre la Edad Media*, joya de la literatura espanyola, fruyt d'un cervell clar y ferm, que nascut á Catalunya, sembla haver sintetisat per la lley d'atavisme'l recort d'aquellas rassas germanas que s'assentaren en nostre terror. Obras com aquestas en altres paissos no llatins contribuherian á la fermentació de la revolució benefactora que modernament ha de salvar als pobles; però desgraciadament en Pi y Margall y sas obras son l'antinomia de la Espanya no catalana, que no pot ni compéndrelas ni intentarho; y no sols ella, sinó que la lley de superficialitat es general á tota la rassa, y s'extén fins al cervell (!) tricolor d'Europa y á la seva premsa (1).

Obras tan grans y criteris tan sensats y progressius s'han fet per'altres pobles més vitals y de caràcter més sencer y digne.

(1) Com á prova de lo insubstancial y buyda qu'es la premsa francesa, recordaré lo següent: Entre altres periódichs, *Le Matin*, qu'en sas vitrinas del Boulevard hi tenia exposada una presa de xacolata com las que la reyna Victoria enviá als seus assessins del Sud del Africa, y un revólver com el que usá'l desgraciat qu'atentá contra la vida del salvatge Sha de Persia, va negarse á exposar y á donar compte del Missatge que vaig entregar á n'en Krüger d'ordre de la *Unió Catalana*. Donada aquesta manera d'ésser, y en vista de que la mort d'en Pi sols mereixia á París un telegrama de dugas linias, diu ab molt acert en Lluís Bonafoux qu'está consensut de que la premsa francesa creu qu'en Pi y Margall era un dels cómichs d'aquella companyia de *género chico* que quebrá escandalosament.

TEATRES

CRÒNICA.—EL COR DEL POBLE.

Desde qu'en Zacconi va deixarnos, la crònica teatral barcelonina no registra res de notable. Y això que d'estrenos més o menys autèntics n'hi ha hagut molts. A Novetats *La herencia del niño Dios* y *El hombre del organillo*, dos melodramas de confiança; al Principal (que l'ha abandonat una companyia castellana que representava en castellà y l'ha ocupat una companyia mixta que també representa en castellà), han estrenat *La pena*, *El señorito*, *El afinador* y alguna altra obra: tot fluixet, y fluixament representat. A Romea *Los marquesos de Guayaba*, desarreglo d'un obra extranjera, y en la nit d'ignocents varias obretas: *¡Sis tiros!* *La nit dels ignocents* *óls municipals burlats*, y *L'himne d'en Riego*. Graciosa comedia aquesta última, original de don Pau Parellada, en la que hi abundan els acudits intencionats y las situaciones cómicas ensopagadas. Y en fi, al *Eldorado* (per equivocació, puig l'espectacle no lliga ab el *género chico*), s'ha presentat una parella de francesos, Celia Galley y M. Rablet, quina especialitat consisteix en imitar á actors y cantants més o menys anomenats. Sense descobrir en ells qualitats artísticas excepcionals, just es confessar que tenen, sobre tot ella, flexibilitat de recursos y gran facilitat pera la imitació. Imitant á la Sarah, á la Réjane y á la Ivette Gilbert, Mlle. Galley dona ab sobrietat y firmesa una impressió encertada d'aquestas célebres actrius.

No una, dugas tesis sembla que vol resoldre l'Iglesias en sa última obra. No's tracta aquí de *Un bordet*, ó de *El cor d'uns quants del poble*: se tracta de *El cor del poble*, y l'Iglesias demostra com tres y tres fan sis que'l cor del poble es bó. ¿Cóm? D'una manera molt senzilla: Una mare, quin fillet es una taca á sa honra, el deixa abandonat, y la dida y'l didot, que l'han criat ab tendresa, arriban á estimarlo més que si fos fill seu; tant, que quan la mare, havent cambiat las circunstancias, el reclama, acaban, després de discussions no prou verosímils, per negar-li tota classe de drets sobre'l seu fill. Y aquí trobem la segona tesis, per cert gens nova dintre y fora del teatre. ¿Qui es més pare, el qu'ha donat la vida al fill y l'abandona, ó'l que'l recull y'l fa home ab desinterés y carinyo?

Mes torném á lo primer. ¿Qui, sense fanatisme ó esperit sectari, podrà deduhir d'un fet ó cas concret una conseqüencia tan general? ¿Qué'n diria l'Iglesias d'un drama que's titulés *El cor de l'aristocràcia* y fos exactament igual al seu, ab la sola diferencia del medi en que's desenrotlla? No podent negar

que hi hagi algún aristócrata de cor tendre y sentiments elevats, ¿diria que una flor no fa estiu? Donchs lo mateix podem dir nosaltres. Cert qu'entre'l poble s'hi troban cors senzills, ànimas grans y sentiments generosos; mes tot això no es privatiu del poble, qu'en ell, com en las demés classes, hi há de tot. Per nostra part hem de confessar qu'en l'obra de l'Iglesias no hi hem après res pera coneixe millor el cor del poble.

En quant á la segona tesis, sentat el problema, la solució no es dubtosa. Qui fa de pare, qui estima com á pare, té més dret que ningú, es més pare que ningú; però presentat el cas com el presenta l'Iglesias, lluny de convence, fa dubtar. L'atmosfera de convenció y de falsat en que's desenrotlla l'acció y lo desdibuixat de casi bé tots els personatjes, son causa de que una deducció tan lògica arribi á semblar discutible. Era necessari que l'Iglesias la presentés, aquella mare, en tota sa integritat psicológica; perquè pera judicar tenim necessitat de conèxela y tenim necessitat de saber tots els fets y circunstancias en sa complexitat de detalls. En lloch d'això l'autor ens la fa coneixe per medi d'un home de confiança que acaba de confóndrens, puig tot lo que diu y fa es lo que diu y fa un vulgar traydor de melodrama. La figura del fill tampoch se destaca suficientment, y la de la dida es boyrosa fins á tal punt, que continuament dubtém si en realitat es l'egoisme ó la bondat lo que la guia. L'únich tipo consistent, deixant apart certs raptés de sentimentalisme, es el del didot. De tot lo qual ne resulta qu'en l'obra no s'hi troba aquella serena imparcialitat ni aquella claretat d'exposició necessaries pera convence.

Mes ara'ns adoném de que tal volta l'autor no s'ha proposat demostrar res; qu'ha posat un titul com podia haverne posat un altre y ha fet una comedia dramática sense cap pretensió sociológica. Si es aixis, l'obra resulta insignificant, puig deixant apart algunas escenas accessorias de costums, ben observadas, y algún tipo secundari encertadament apuntat, las barallas de marit y muller constitueixen una acció tan petita y teatralment tan vulgar, que deixan fret al espectador més sensible.

En la interpretació's distingiren en Borrás, que feya'l paper de didot, la Monner, en Soler y en Manso. Ni en Virgili ni l'Oliver ens satisfieren prou. Just es confessar que'ls respectius papers no's prestan gayre pera lluhir.

Quin bon nas té en Borrás!

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

Enrich de Fuentes. — APLECH. — Barcelona. — Antoni López, editor. — 1902.

El volùm *Aplech*, del distingit escriptor Enrich de Fuentes, ve a confirmar-li la fama de que gosa dins de las modernas lletras catalanas. Com en els llibres que va publicar ja fa temps — *Prosa y Estudios* — s'hi veu avans de tot al psicòlech, si bé en el volùm de que tractém, la psicologia's diluïeix potser un xich massa, en perjudici sovint del efecte plàstich. La psicologia d'en Fuentes ens dona la impressió d'una psicologia femenina. Y no dihem això en sentit de censura: també es femenina la d'en Paul Bourget sense deixar d'ésser una psicologia sentida y verdadera.

A n'en Fuentes l'encisa y atrau lo petit: las passions petites y'ls dramas petits. Però sab ferhi vibrar una nota sentimental y melangiosa, una nota simpática qu'enterneix: l'autor sembla haver reflexat ab ella la naturalesa de la seva ànima. Aquesta naturalesa justifica que'ls recorts de la infantesa y de la primera joventut no vulguin fugir de la memoria d'en Fuentes. Arrelats fonament en son esperit, s'exteriorisan poètics els uns, vulgars els altres: però tots son recorts fills de la vida, bells per consegüent y humans. La primera valentia, deliciosa visió del instant en que'l nen comensa a sentir-se home, exhalà'l suau perfum de las emocions primeras y més dolsas: el perfum de quelcòm que ja no ha de tornar, y quin recort es inesborrable.

Aquesta nota sentimental l'autor la exagera un xich en els quadrets *El amor de la Amalia*, *La primera mentida*, *Boig d'amor*. Però'l quadret *Un altre enterro*, qu'es el que més ens ha agradat del volùm pel delicat sentiment que respira, té quelcòm de la profunda y trista poesia que'ls temperaments refinats deduïeixen dels fets més insignificants y vulgars. Ab dit quadret en Fuentes ens recorda'ls escriptors americans enamorats del decadentisme parisench.

Es de dordre qu'en el llibre no sovintegin aquests tochs delicats com els del quadret que acabem d'esmentar: si aixís fós, el llibre guanyaria molt, donchs, en el fons, las maneres de sentir y d'observar d'en Fuentes no son defectes, sinó conseqüències del seu temperament. Si en Fuentes no sent ab forsa; si son esperit no s'enlayra; si las grans lluytas no l'apassionan ni conmueven, — en son volùm *Prosa* l'quadret *Montanya avall* n'es una excepció — en cambi una percepció intima y delicada de la vida poetisa sos treballs: y quan a sas qualitats d'observació sab junthi'ls refinaments dels escriptors cultes, allavors la prosa d'en Fuentes assoleix las condicions necessarias de tota prosa literaria: sentiment, expressió, veritat y cultura.

L'Aplech, donchs, mereix un lloch distingit en el camp de las lletras catalanas.

REAL ACADEMIA DE BUENAS LETRAS DE BARCELONA. — *Sesión Pública Inaugural celebrada el día 12 de Enero de 1902.* — Barcelona. — *Imprenta de la Casa Provincial de Caridad.* — 1902.

Hem rebut, formant un fascicle, els treballs llegits en la sessió pública inaugural qu'en el Paraninf de la Universitat celebrà la *Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*. Consta'l fascicle, ademés d'una ressenya dels treballs de l'Academia escrita per l'erudit historiògraf don Joaquim Miret y Sans, secretari de la mateixa, d'un *Recort Necrològich* dedicat al Dr. Rubió y Ors per l'eminent poeta mossén Jascinto Verdaguer. El *Recort Necrològich* es un model de prosa catalana. El poeta's sol recordar algunas voltes de que també es un prosista; y alashoras ens produïeix pàginas tan hermosas com els prólechs de *L'Atlàntida* y de *Flors del Calvari*, com la lletra-prefaci de *Santa Eularia*, y com el present *Recort*, en el que's junta'l mèrit del llenguatge ab la circumstancia d'ésser dit *Recort* una poètica exposició del Renaixement literari de Catalunya.

Termina'l fascicle una bibliografia de las obras de don Joaquim Rubió y Ors.

REVISTA DE BIBLIOGRAFIA CATALANA. — Barcelona. — *L'Avenç*.

Hem rebut també la *Revista de Bibliografia catalana*, n.º 2, corresponent als mesos Juliol-Novembre de 1901, importantissima publicació, quin sumari està format ab els següents treballs: *Documents inédits relatifs à Auzias March*. Article per M. Amedée Pagès, documents trobats y copiats pel Dr. Josep Rodrigo Pertegàs. — *Manuscrits de la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès* (segón y darrer article), per J. Massó Torrents. — *Exlibris catalans* (núms. 5 y 6, dibuixos d'A. de Riquer. — *La premsa escrita en llengua catalana.* — *Butlletí bibliogràfic.* — *Novas*.

Com l'anterior, el present número, admirablement editat a l'*Avenç*, se recomana pel seu bon gust y pulcritut.

NOTAS D'ART

EXPOSICIÓ DEGOUVE

Mars turbulentas, ab rocas fantàstiques; altres tranquilas y transparentas, inundadas de sol y ab núvols simbòlics; paisatjes tètrichs, ab arbres que's retorcen com sers vivents per la forsa de las *passions*, ab cels de color de sanch, ab herbas y rocas que's transforman en animals extranyes... etc., etc., deixan l'anim del espectador en un estat somnós, ab sensacions qu'à voltas son d'horror y altres de benestar, segons el quadro y segons el temperament de qu'il contempla, donchs en aquesta exposició hi há de tot; l'artista ha evocat la naturalesa en diverses manifestacions, y l'ha transportada á la tela més que com á pintor, com á poeta.

Aixó ultim si qu'ho es M. Degouve: ho es de debó! En aquesta pintura fora per demés buscarhi una gran habilitat ó domini dels *procediments*; com tampoch hi trobariam pinzelladas genials, y valgui la expressió. L'artista sab pintar lo justament necessari pera dir lo que vol dir, y ja'n té prou, donchs de pintor no n'es ni'n será may.

Contemplant la exposició de M. Degouve, un fa, sense voler, comparacions y deduccions. Veu que'ls quadros son fets á Mallorca, però que son autor es d'un altre país, que la seva educació artistica es molt distinta y superior á la nostra, y que, per consegüent, interpreta la naturalesa d'un modo al que aquí no estém gayre acostumats.

Aixó es causa de moltes discussions, perque aquells quadros, que de cop y volta semblan fets ab molta bona fe, y fins ab ignorència, mirats detingudament ens convenen de qu'en ells no hi há una pinzellada, ni una linia que sia espontania; en quasi tots s'hi descobreix l'estudi y l'admiració pels retauls primitius; en la manera com están dibuixadas las montanyas y las herbas s'hi sent la mateixa preocupació, y en fi, els detalls ens confirman en aquesta creencia, que no creyém sia desfavorable al autor. Opiném que á n'aquest el captiva l'art de debó, y opiném també qu'es preferible ésser un artista erudit y estudiós, que no voler passar com á pintor per haver arribat á adquirir certa habilitat en el maneig del pinzell.

La execució es plena de trampas y de receptas, ab puntillats y refregadas, essent precis que la tela tingui cert gra... etc., etc., tot lo qual demostra en l'artista un esfors imitatiu inmens, qu'en cert modo fa que se l'admiri encara més, tota vegada que ab medis tan artificiosos y ab un dibuix tan cuydadós (algunas vegadas sincer), arriba á obtenir grans resultats, á produhir una impressió verament fonda. S'ha de tenir en compte, ademés, qu'en cada una de las telas

exposadas s'hi troba un estudi de la naturalesa ben diferent, lo que proba que l'autor es un artista de debó y no un fabricant de quadros.

Y naturalment que las comparacions que sugereix aquesta exposició no fan gayre favor als nostres artistes. Tots hem de mirar las obras de M. Degouve y tots hem d'estudiarihi. Ellas demostran fins ahont pot arribarse estudiant ab serietat. Tot y no tenir grans aptituts pera la pintura, pot arribarse á ocupar un lloch ben apreciable en el món artistich.

En quant als dibuixos de Mme. Degouve, opiném qu'haguera sigut millor que no'ls hagués exposat. No pot demanarse res més innocent, y creyém que una senyora no perdria gayre més el temps empleyantlo en fer *crochet*.

REVISTA MUSICAL

LICEU.—ORFEO PAMPLONÉS.—CONCERT MALLATS.—PRÓXIMS CONCERTS.

La temporada del Liceu ha arribat á son terme d'una manera digna del gran cassino barceloni y molt satisfactoria pera la empresa que'l dirigeix. A l'obra d'en Pedrell han seguit un rengle de *Trovadors y Traviatas*, que per molt qu'hagin satisfet als tertulians de la casa, molt més encara'ns han complagut á nosaltres. Es á dir, lo que'ns ha complagut ha sigut veure'l cassino ple á vessar d'un públich que's tornava boig al sentir els prodigis del *bel canto*, del únich y veritable art qu'existeix pera tot liceista de bona lley. Un parell de *divos* han sigut prou pera rescabalar á la empresa de tots els danys y perjudicis que'l seu excés de wagnerisme li havia causat. Ho veu, senyor Bernis, com teniam rahó? Si avans hagués seguit nostre consell, la liquidació final hauria sigut encara més profitosa. Que sia la enhorabona, puig ja sab que cap mal li volém, y pera l'any vinent li repetim el mateix consell: *divos, divos y divos*. Y si no'n té prou, y pera donar varietat á la cosa intenta tornarse á ficar ab l'Art, ha d'empendre un camí molt distint si no vol tornar a rebre. Ah, el dia que's decidís á ferho, ja veuria si'n dona de diners Wagner! Ja veuria si's pot fer una fortuna posant uns *Mestres Cantors* ab una mica d'enteniment! Preguntiho als seus *colegas* de la Gran Opera de Paris, que n'hi donaran rahó. Però mentres no reformi radicalment chors y or-

questa, val més no pensarhi, perquè se'n farà sel pedras.

L'«Orfeo Pamplonés» ha tornat a visitar-nos, dant varis concerts que'ns han produït molt bon efecte per lo que toca a la qualitat de las veus que'l formen y a la magnífica sonoritat que sab treure en els passatges de forsa. Mes per lo que toca a sa escola de cant, deixa molt que desitjar, y més encara per las composicions qu'executa, quasi totes indignas, per sa vulgaritat, d'una institució artística. Encara qu'això es produït pel gust de cada país, creyém, no obstant, que cambiant de director podrien els elements que'l componen arribar a constituir un Orfeo ben notable.

El pianista Malats acaba de donar un altre concert, després de llarch temps de no ferho, alegrantnos molt nosaltres de que s'hagi repensat en sa intenció de no donar més concerts en nostra ciutat, com temps enrera varem sentir de sos mateixos llabis. Ens en alegrém, perquè'ls aplausos que tots li prodigarem vindrán a demostrarli que ningú li té mania, y menys la premsa, puig fins hi ha qui l'ha posat per sobre de Liszt. Sentim molt haver d'ésser una nota discordant, no precisament en la tonteria de Liszt, puig dins de casa mateix trobará comparacions no gayre ventajosas pera ell, sinó en el cúmul de lloansas que sense mesura se li han tributat. Bo es enaltir als artistes de la terra, passém fins perquè se'ls afalagui un xich pera que'ls sia d'estímul, però enganyarlos may. Y al pobre Malats se l'està enganyant al ferlo passar per eminencia, perquè'l dia que se las tingui d'haver ab crítichs que no'l tractin de tu, ni li diguin *Quimet*, rebrá un desgany molt gros. Crèguins en Malats: nosaltres no sentim per ell més que simpatia, perquè de simpàtic ho es molt, y de caràcter ens assemblém bastant, però'ns veyém obligats a dirli lo que pensém, a ésser sincers y no enganyarlo.

En aquest periòdich l'hem alabat altràs voltas en lo que's mereix, y'ns disposém de nou a ferho. Sas facultats d'executant son de primer ordre, el seu domini del piano es extraordinari: en això potser encara hi trobém avens. Mes pera nosaltres, en Malats no es artista, ni ho será, si no cambia de camí, y no ho es perquè sa dicció està mancada de sinceritat, resulta *acaramelada*, es producte d'un gran esforç y domini de si mateix, més que de la natural expansió del sentiment. Quan més delicada es la frase, més afectat el trobém; en cambi, quan pot desplegar sas dots de mecanisme, com més enrevesat es el passatge, més està en el seu centre. Proba d'això es sa interpretació de Chopin, puig sempre l'hem trobat millor en

las *Polonesas*, a pesar dels atreviments y precipitacions que's permet, qu'en las *Baladas* y *Nocturns*, ahont més qu'enloch ens resulta encarcerat, es a dir, poch espontani.

Peró alli hont més pot discutirse com a intérprete es tractantse de Beethoven. Sembla increïble que de tanta gent com coneix l'*Appassionata*, ab tantas execucions verament notables quin recort encara no pot haverse esborrat, no gosin dirli a n'en Malats que alló qu'ell toca no es l'*Appassionata* de Beethoven, ó, parlant ab més precisió, no es Beethoven. Admetém que a las obras d'aquest geni puguin donárselshi diferents interpretacions, sempre y quan no arribin a desnaturalisarlas, es a dir, a fer ab ellas quelcóm que destrueix la personalitat del autor y no pugui, en conseqüència, haver entrat en la intenció d'aquest. Y en Malats, de dita sonata va ferne una verdadera desgracia, faltat, sobre tot, de quadratura, de dicció sobriament sentida y de justesa en els temps. No hem vist més atreviment en malmetre aquests; la lentitut extraordinaria del según va quedar compensada ab la no menys extraordinaria precipitació dels altres, fins a deixarlos desconeguts. Y es, com hem dit, que a n'en Malats li falta molta quadratura, y sens adonarsen se deixa portar pel seu temperament, y anantsen de centre pert la grandiositat y fins la linia de l'obra qu'executa. Quan això es tolerable, com en las *Polonesas* ó en el final del *Carnaval*, de Schumann, qu'es lo que'ns va agradar més de tot, en Malats resulta un bon pianista, y en tal concepte de tot cor l'aplaudim y li desitjém molts triomfs, però recomanantli, pera'l seu bé, que si va a Alemanya, no posi a Beethoven en els seus programes.

Ens diu tot un senyor crítich que «Malats en el piano se impone como un tenor de *cartello* a nuestros operistas», y en aquesta apreciació està demostrat tot lo qu'hem dit. Heusaquí la rahó: els que no som *operistas* del piano, es a dir, els que no hi cerquem tenors, que tractantse de dit instrument ne diuen *pianeros*, tot y aplaudintlos pel mèrit que tenen, com el té un *do de pit*, no podem deixarnos comunicar tant d'entusiasme.

No dirém qu'en Malats sigui un *pianero*, en el baix sentit qu'en la conversa's dona a aquesta paraula, però si qu'es un gran mecànic, un excelent *tocador* del piano, sense que hi sapiguém trobar l'artista. El dia que li trobém, tindrem gran satisfacció en rectificarnos.

Empleá en son concert un magnífich piano «Steinway», verdader model de totes las condicions excelentas qu'ha de reunir un piano de concerts. Nosaltres no'ns cansariam de recomenarlo a tots els concertistas si tinguessim la seguretat de qu'el seu propietari senyor Navas havia de considerarlos prou pianistas pera cedilshi, puig no tothom

té la sort d'en Malats, al qui felicitem també per tan bona elecció, a pesar d'haver trigat tant a canviar de marca de fàbrica.

Grans novetats se preparan en el ram de concerts pera la vinenta temporada de Quaresma. Al Liceu tindrem gran exhibició de mestres y concertistas: en Panzner y en Kunwald, alemanys a quins no coneixem, en Goula, a qui coneixem massa, y en Colonne, qu'en sos programas podia haver nos ofert major novetat, sobre tot en la seva gran especialitat d'intèrprete de Berlioz, puig tant en la *Sinfonia Fantástica* com en la *Marxa Húngara* ja sabem com ho fa. De totes maneres, desitjem el millor èxit en sa empresa als actius empresaris, quins bons desitjos ens constan.

Un grupo d'entussiasats aficionats, quinas proposicions foren rebutjades pels propietaris del Liceu, per lo mateix que tractavan de ferhi Art, han tingut, no obstant, la empena necessaria pera contractar la célebre orquesta Lamoureux, la millor orquesta francesa qu'existeix, y anunciar tres concerts quals magnífichs programas publiquem més avall. Nosaltres, que no tenim art ni part en la empresa, cridem l'atenció de tots els veraders aficionats respecte de lo qu'aixó pot representar pera'l verader camí de la cultura musical de nostra terra. Devem contribuir tots en la mida de nostras foras al èxit dels enlayrats propòsits qu'animan als organiadors d'aquests concerts, puig apoyantlos tindrem després dret a exigir a tan dignas personas que continuhin sense treva en son camí, que segueixin alsant ben alta la bandera, donguin la definitiva empena per'acabar ab el caciquisme del Gran Teatre Cassino que, com el gos del hortolá, ni fa ni deixa fer als altres.

JOAQUÍM PENA.

CONCERTS EXTRAORDINARIS

PER LA ORQUESTA LAMOUREUX DE PARÍS.

Primer concert. Dia 11 de mars.—Obertura dels Mestres Cantors, Wagner.—Sinfonia Inachevée, Schubert.—Sinfonia Pastoral, Beethoven.—Schéerazade, Rimsky Korsakoff.—Obertura de Léonora, Beethoven.

Segon concert. Dia 12 de mars.—Obertura de Manfred, Schumann.—Sinfonia en si menor, C. Franck.—Venusberg (Tannhäuser), Wagner.—Pelleas et Melisandre, Fauré.—Concert pera violón, Max Bruck: M. Pierre Sechiari.—Sinfonia Heroica, Beethoven.

Tercer concert. Dia 13 de mars.—Obertura de Freischütz, Weber.—L'Apprenti Sorcier, Dukas.—Le Chêne et le Roseau, Chevillard.—Sinfonia en fa, número 8, Beethoven.—Preludi y Mort d'Isolda, Wagner.—Siegfried Idyll, Wagner.—Obertura de Tannhäuser, Wagner.

NOVAS

Com ja anunciarem en el número anterior, la vetlla del passat dijous, 23, va celebrarse en l'espaiós teatre de las Arts y devant d'una immensa gentada, una sessió necrológica en honor del gran Pi y Margall; sessió qu'havia organísat el Comité Republicá Federalista de Barcelona.

Al fons del escenari apareixia'l bust del malaguanyat patrici, redoltat de fullatje y banderas. Ocupava la presidencia'l senyor Pi y Suñer, tenint a sos costats als senyors Vallés y Ribot, Collado y Torrellas.

Comensá la sessió als acorts de *La Marselesa*, que'l públich en massa escoltà de peu dret. Després el senyor Pi y Sunyer exposá las ideas sustentadas ab tanta sabiesa y constancia per en Pi y Margall durant tota sa vida. Com a conclusió excitá als pobles, sobre tot al nostre, a usar del dret que té a lluytar per sa llibertat.

A continuació'ls senyors Goula y Fuentes, actors del teatre Romea, llegiren poesias alusivas al acte, originals d'en Conrat Roure y l'Apeles Mestres; y després feren us de la paraula'ls senyors Miró, de la «Joventut Republicana», Lladó y Gatuellas, que llegi un trevall en prosa firmat pel senyor Vinyas.

Fins aquí la primera part.

La segona fou tota en catalá, y respongué millor al caràcter de la vetllada, no ja sols pel fet d'usarse nostra llengua, sinó perque'ls conceptes en ella exposats s'avenian millor ab las doctrinas del gran patrici a qui s'honorava. El chor «Euterpe» cantá *La Marselesa*, y seguidament, y ab gran energia, don Baldomer Tona y Xiberger feu us de la paraula, demostrant a la concurrencia la necessitat de refermar la personalitat catalana, donchs malament pot assolirse la federació dels pobles si cada poble no defineix ni defensa sos drets privatus y sas qualitats étnicas. Combaté als vividors qu'infestan el camp republicá ab jacobinismes antidemocrátichs que son escull del progrés y pertorbació de las conciencias; y respecte a las aspiracions dels federals catalans, digué que devian basarse en la més completa autonomia en tots els ordres, politich, social, etc. Demostrá'l senyor Tona ésser digne apóstol de las doctrinas d'en Pi al senyalar als Estats no més que atribucions, però als pobles y als individus el dret a la vida autònoma, ó sia a llur llibertat, base de tot avens y de tota cultura.

El senyor Tona fou interromput repetidas voltas per las manifestacions d'entussiasme de la concurrencia.

Seguidament nostre company Pompeyus Gener, en representació de JOVENTUT, que s'havia adherit y havia assistit a tan patriótica vetllada, llegi un trevall considerant a n'en Pi y Margall com a filosof y com a sociólech. «En catalá—va dir—perque en Pi era catalá,

català era'l disertant y català era l'auditori, format pels qu'estavan destinats a constituir la nova Catalunya que tots somniem.» De son estudi sobre en Pi y Margall ne deduhí en Gener, basantse en la realitat, qu'à Espanya li cal la vida federativa perque la península està habitada per rasses diverses, per nacions diverses, per agrupacions geogràfiques qu'en el transcurs dels temps han portat una vida diferenta y s'han organitzat de diferenta manera, contribuint al progrés humà ab contribució diferenta. El progrés es diferenciació creixent, y d'aquesta diferenciació per convergència'n surten las agrupacions fortes. Pera federarse lliurement, s'ha de tenir avans personalitat definida y robusta. Fou molt aplaudit.

Nostre estimat amic en Joseph Pujol y Brull llegí després el darrer article de la serie que nostre company Pujolá y Vallés ve publicant en aquestas planas, y en els que s'estudia la personalitat d'en Pi y Margall. No l'extractem aquí perque a son degut temps ja tindran ocasió nostres lectors de conèixer integralment. Sols remarcarem que'l públic, identificantse ab l'esperit del article, magistralment llegit per en Pujol, mostrá repetidas voltas son entusiasme.

El senyor Vallés y Ribot parlá després, defensant la necessitat d'obtenir l'autonomia de Catalunya. Sentá que la federació procedia diferentment, en la República, que l'unitarisme, y que aquest, republicà ó no, era de tota manera negatiu, puig anava de dalt a baix, mentres que'l federalisme anava de baix a dalt, com ho fa la Naturalesa. Digué qu'en Pi y Margall havia catalanitzat la llengua castellana, netejantla en els seus escrits de retòriques ampulosas y buydas al inspirarli l'ànima forta y rasonadora de Catalunya. Afegí que Castella no li havia reconegut el mèrit, incapassa com era de compèndrel. Afirmá que devém venerar a n'en Pi considerantlo com á síntesis del esperit català. Sols Catalunya pot comprendre á aqueix preclear fill seu: per xó'l feu president dels seus Jochs Florals en las primerias del sigle xx, tot y no haver may en Pi y Margall escrit en català sas obras; mentres que Castella, quina llengua conreuhá y perfeccioná nostre compatrici, el deixá morir sens assignarli un lloch en l'Academia. Acabá explicant brillantment com hauria d'ésser el monument que Barcelona's proposa aixecar a n'en Pi y Margall. El senyor Vallés y Ribot fou objecte de grans ovacions.

El senyor Pi y Suñer clogué la sessió, donant las gracias á todas las entitats adheridas al acte ó en ell representadas, y ab tal motiu endressá un afectuós elogi á nostra revista, que no per ésser inmerescut deixém d'agrahir coralment. Entre las representacions y adhesions hi figuravan casi todas las entitats y publicacions catalanistas, posantse en evi-

dencia la simpatia que'l Catalanisme sent pels federals catalans al véurels encaminats pel viarany més pràctic y més dreturer, com es el de la reivindicació de Catalunya, pera lograr sa completa autonomia y realisar aixis la qu'es missió comú de tots els catalans.

Suscripció oberta entre las donas catalanas pera regalar una bandera á la *Unió Catalanista*.

Suma anterior recaudada en aquesta redacció y entregada á qui correspon: 86 pessetas.

Maria dels Angels Condeminas de Rosich, pessetas 1.—Francisca Prim y Torrentá, 1.—Eulària Babra, 1.—Agustina Brisa, 0'25.—Ramona Puig, 0'25.—Lourdes Icart, 0'25.—Teresa Puig, 0'25.—Maria Maydeu, 0'25.—Angela Puig, 0'25.—Adelaida Puig, 0'25.—Adela Puig, 0'25.—Antonia Torras, 0'25.—Dolors Banús, 0'25.—Agneta Claperols, 0'25.—Dolors Malla, 0'25.—Maria Faura, 0'25.—Pilar Pujadas, 0'20.—Carme Luengo, 0'10.—Maria Luengo, 0'10.—Julia Madurell, 0'20.—Alfonsa Belver, 0'25.—Antonia Clavell, 0'20.—Carme Malla, 0'20.

Total, pessetas 93'50.

Continúa oberta la suscripció.

Llegim en un diari francès:

«L'èminent compositor M. Vincent d'Indy ha dat á Paris, el 19 del actual, devant de nombrosa concurrencia y baix els auspicis del grupo regionalista, una conferencia en la qual ha preconizat la formació, en totas las grans regions, d'escolas particularistas de música, que serian formadas per músichs é intérpretes, tots ben penetrats de la tradició y de la estètica propia de cada recó de terra, encara que sempre lligats ab el moviment general del art.»

Molt ens compláu qu'homies com en d'Indy sustentin á Paris el criteri qu'en Pedrell y altres venen defensant ja fa temps en nostre país, y que cada dia's fassi sentir més, en art com en tot, la tendencia regionalista.

Diumenge s'inaugurá l'«Associació Catalanista» de Sant Joan Despi, prenent part en la festa, que resultá importantíssima pera nostra causa, varis individus de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*.

No'ns queda espay pera ressenyar els parlaments dels senyors Folch y Capdevila, Martineu Serriñá, Marsans, Baró, Roca y Mallofré, limitantnos á dir que la nombrosa concurrencia qu'assistí al acte va aplaudirlos calurosament, sobre tot quan en Joseph Maria Roca resumí's discursos ab la eloquència y esperit patriòtic que'l caracterisan.

Tampoch disposém d'espai pera informar á nostres lectors ab la extensió deguda de la sessió inaugural del present curs del Ateneu Barcelonés, acte que tingué lloch el dilluns á la nit, assistint-hi l'Alcalde, molts representants d'entitats científicas y literarias y numerosíssim públich. Sols dirém que la memoria del secretari don Bonaventura Bassegoda y'l discurs del president don Ramón Picó y Campamar foren justament celebrats y aplaudits. Aquest discurs consistí en un admirable estudi sobre l'origen ó causa de la decadencia de la nacionalitat catalana, qu'en Picó y Campamar feu arrencar de molt avans del Compromís de Casp, resultant son treball un model d'erudició y de bon gust literari.

El «Cançoner Popular» ha publicat sa cansó XVIII, ó sia *Lo desembre congelat*, ab un elegant dibuix d'en Riquer y notas explicatives al final. Els beneficis que s'obtinguin

en la venda d'aquesta cansó, com de totes las publicadas pel «Cançoner», se destinan al foment y continuació d'aquest, y'l sobrant se cedeix á la *Unió Catalanista*. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Hem establert el cambi ab la important publicació mensual *Revista Homeopática Catalana*, qu'ha comensat á publicar-se en aquesta capital y ha visitat nostra redacció.

S'ha publicat la 11.ª de las «Cansons catalanas» de Narcisa Freixas. Se titula *Prima-veral*, essent la lletra original de l'Apeles Mestres.

Hem rebut el catàlech de la exposició d'obras dels caricaturistas Abel Faivre, Cappiello, Gosé, Hermann-Paul, Rouville, Sancha y Sem, quina exposició ha sigut organitzada per en Pere Mañach á Paris.

NOSTRE FOLLETI

Ab el vinent número repartirém el darrer plech del drama d'Adrià Gual

L'EMIGRANT

que tan bona acullida ha tingut entre nostres lectors y'l públich en general. Inmediatament publicarem la cuberta, dibuixada per en Pujol y Brull, á fi de que tant nostres habituals lectors com las demás personas que desitjin l'obra enquadernada, puguin adquirirla. Als que presentin en aquesta Administració tots els plechs en bon estat, juntament ab la cuberta, se'ls hi enquadernarà'l tomo en rústica mitjansant la cantitat de 20 CÈNTIMS DE PESSETA.

Conforme anunciarem en nostre Prospekte pera'l present any, dintre de tres setmanas comensarém á publicar en nostre folletí un aplech de poesias del eminent Apeles Mestres, que durá per títol

CROQUIS CIUTADANS

ben segurs de que aquesta publicació plaurá á nostres lectors y farà honor á la Biblioteca de JOVENTUT.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4 ⁵⁰	»
» Trimestre.	2 ²⁵	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

Als suscriptors per tot el present any se'ls hi regalará la estatua d'en Rafel de Casanova.

TAPAS

pera la enquadernació de «Joventut»

Els suscriptors y lectors que vulguin enquadernar el segon volum de **Joventut** ab las magnificas tapas confeccionadas expresament pera nostre periódich, poden remetre las respectivas coleccions á aquesta Administració, que se n'encarrega, al preu de **3 pessetas**. També's facilitan als qu'ho desitjin tapas soltas al preu de **2⁵⁰ ptas.**

Fidel Giró, impressor.—Valencia, 311, Barcelona.